

„Kdo vaju je zarobil“.

„Oj, kdo bi ti pripovedoval vse, kako je bilo, to bi ti pripovedoval dolgo časa. In koga imaš ti, starka“? vpraša jeden dvojice.

„Bogme, nimam nikogar, moj sinko. Imela sem, sina, žalosti mi! jedinca sina, pa pred nekoliko leti odšel je, da trguje z volno, in ni se vrnil več; ne vem, je-li živ, je-li mrtev. Nikdar nisem mogla čuti o njem, kakor da se je v zemljo vdrl“!

Starka vzdahne, in solze se ji zasvetlikajo v očeh.

„Kako mu je bilo ime?“ vpraša prvi.

„Nikola, sinko, Nikola“!

„Nikola“?

„Da, moj sinko, ali veš kaj o njem“?

„Ne vem nič, samo ne boj se, živ je“!

„Kaj živ!? O, Bog govori iz tebe“!

„Je, je, to je oni tamle, ki je došel z mano“, in pokaže s prstom na Nikolo.

„O Nikola, duša moja“! in pade na zemljo, kot da jo je zadela kap.

Nikola vstane, poljubi jo ter položi na postelj. Pomoči ji čelo z vodo, in starka se počasi osvešča. Prvi pogled obrne na Nikola, ki je sedel na postelji.

Vstane, objame ga in pritisne na prsa:

„Oh! hvala Bogu, ki te je poslal užaloščeni materi, da jo v starosti tešiš in položiš v grob. Sine moj, edina moja tolažba na tem svetu! Povej mi, kako so te zarobili in kje si bil.“

„E, pa čuj, draga mati!“

Veš, ko sem odšel iz Mostara, da nakupim volne, pa grem v Dalmacijo. Tam me zagradi četa hajdukov, trpinči me, zveže in odvede na ladijo, pa me tam zapro na dno ladije. Nisem znal, je-li noč ali dan. Dolgo časa smo se vozili po morju, a jaz nisem videl belega dneva. Davali so mi vsaki dan košček ogorelega kruha, kar je preostajalo psom“.

Prepeljejo me na suho, tu me prodajo namestniku Tuniza. Nisem znal, kje sem, v čegavih rokah, dokler mi pozneje niso povedali drugi robovi. Mnogo sužnjev je imel namestnik. Vsak je imel svoj posel. Jaz nisem imel stalnega posla, nego moral sem vsaki dan pred namestnika in čakati njegove zapovedi. Opravljal sem tako vsaki dan drug posel. Delal sem mu po volji, zato me je imel rad. Pošiljal me je svobodno na trg, in jaz sem vedno mislil, kako bi pobegnil.

Zvedevši, na katerem delu zemlje in v katerem mestu sem, spomnil sem se, kako nam je kazal gospod učitelj v šoli, na kateri strani sveta leži moj rodni kraj. Sporazumil sem se še z jednim človekom, ki je bil rob kakor jaz in to je tu tovariš moj.

Dogovorila sva se, napravila mal čoln, pa se pripravila na beg. Ali se rešiva ali pa plačava z glavo! Priredila sva, kar je treba za beg, preoblekla se v druge halje, pa hajdi na morsko obal!

Premislila sva dobro, kod kreneva, da nas ne zalotijo. Držala sva se vedno smeri proti severo-vzhodu.

Gledala sva vedno, od kod izhajata solnce in mesec in kam zahajata, in nisva zablodila. V najino srečo — vreme je bilo vrlo lepo, tiho in vedro“.

„„Celih osem dnij in osem nočij sva plula po širokem morju na onem nesigurnem čolnu. Komaj priveslava na dalmatinsko obrežje, potem se napotiva peš naravnost v Mostar. Tam sem vprašal za tebe si-li živa in kje si. Ko sem dognal, da si zopet tukaj, obrnila sva se s prijateljem semkaj. Domenila sva se, da se ne izdam takoj, da te preveč ne iznenadim““.

„Oh, dragi moj sin, torej si mnogo pretrpel. Dobro, da si se rešil robstva. Hvala velikemu Bogu, da te zopet vidijo moje oči“.

Drugi dan sprejme Nikola svojega tovariša na njegov dom. Bil je rodom iz Ljubuškega. Še pred Nikolo ga je zadela zla usoda v nekem kraju v Dalmaciji.

Po cellem Blagaju se raznese novica, da je došel Marin Nikola, katerega so že vsi smatrali mrtvim. Mnogi pridejo majki čestitat. Mara jih je zelo vesela in vkljub trpljenju in starosti hitro postreže svojim prijateljem — kakor poskočna mladenka.

Nikola se poprime poljedelstva v Blagaju.

Po nekaterih mesecih zboli Mara in leže v postelj. Sedmi dan izdihne svojo blago duso in Nikola jo položi v hladen grob.

Ker sam ne more živeti, se čez nekoliko mesecev po smrti drage matere oženi.

Čez leto dnij se mu porodi hčerka, kateri dajo materino ime Mara.

Greh starega Martina.

(Ruski spisal J. N. Potapenko, prevel O. M.)

„Dragi očka! Kako to, da oblaki tako drve mimo meseca — le poglej jih, kako drve! — mesec pa stoji mirno vedno na istem mestu? Kako to, očka“? vprašal je osemletni Vasiljko svojega starega očeta Martina, se pritisnil še bolj k njemu ter se zavil v njegov širok kožuh. Mraz ni bilo Vasiljku, kajti imel je visoke škornje, katere je nosil še njegov oče Karpo, in gorko jopico, katero je podedoval po svoji materi Marini — toda bilo je tako prijetno, zaviti se v gorki kožuh starega očeta . . .

„Lej ga, malega modrijana! Odkod pa veš, da mesec stoji mirno? Ne, Vasiljko, mesec ne stoji mirno, ampak plava po nebu sem in tje“! odgovoril je stari Martin. — „Sedaj stoji“, je govoril dalje, „a le pazi, v jutro bo že tam pri gori, a nato se bo vlegel k počitku“.

Vasiljko je molčal. Premišljeval je te besede natančneje.

„Ali je mnogo milj od zemlje do meseca“? je vprašal zopet s svojim tenkim glaskom.

„Mnogo milj“? ponavljal je stari oče. „Ti bedak ti! Saj jih vender še ni nihče meril, prav nihče jih ni meril . . .“

„Sto milj bo“, dejal je nato Vasiljko z nekako gotovostjo ter motril mesec, kot bi hotel v mislih izračunati oddaljenost med mesecem in zemljo . . .

„Morebiti jih je sto, morebiti tudi tisoč; Bog ve!“ je odgovoril stari oče nekako jezno, kajti ni ljubil, ako mu je njegov vnuk dajal vprašanja, na katera ni vedel odgovoriti. In sedaj je celo hotel vedeti, koliko milj je do meseca — ako bo ondi tudi semenj in ako se bo tudi on peljal na semenj . . . Kaj pa je sploh mesec? . . .

„Kaj pa je mesec, Vasiljko? Ali veš, kaj je?“ je vprašal oče z gotovim glasom, kajti on sam je vedel dobro, kaj je mesec.

„Kaj je mesec?“ je ponavljal zamišljeno Vasiljko. „Gotovo je taka luč, kot stoje v cerkvi . . . a mnogo večja, še mnogo večja . . .“

„Oh, ti bedak! Ti modrijan! Kako more biti luč! Na nebu brije veter, in luč bi bila že davno ugasnila . . . Ni luč — Vasiljko — ni . . . velika svetilnica je . . . okrogla svetilnica . . . in ti bedak, praviš, da je luč . . . Toda Vasiljko, ali ni čas, da greva za peč, kaj Vasiljko? Ali ni čas?“

„Še ne, očka, še ne . . . Tukaj je tako lepo . . . še malo posediva“, je prosil Vasiljko ter se zavijal v njegov kožuh.

„Pa sediva! Meni je tako vsejedno, ako sedim tu, ali se premetujem po peči . . . Le sedi Vasiljko!“

Noč je bila mirna . . . Čez dan je snežilo v gostih kosmičih — tako, da je bilo na večer že vse belo: drevesa, strehe po vaških hišah in led tam za gričem . . . Skozi oblake pa je pogledala sem in tje kaka zvezdica, tako da se je zdelo, kot bi se zemlja krasila z belo obleko za jutrajšnji praznik . . . Mesec je svetil mirno in jasno — le za trenutek so ga zakrili mimo njega drveči oblaki — nato pa je zopet vrgel svojo blede luč na zemljo . . . in snežinke so se blestile kot tisočeri kristali — dokler ni zopet zakril mimo drveči. oblak meseca . . .

V vasi so ljudje že zdavnaj povečerjali ter se vlegli k počitku . . . Toda na badnjak imajo navadno ti muški hude sanje. Sanja se jim o različnih čarovnicah, peklenščkih in drugih prikaznih. Ali navadili so se že in nihče se radi tega ne vznemirja. Kmet se prebudi, napravi križ in prikazni izginejo pred njim.

Stari Martin je bil že v starosti, v kateri se spanje in bedenje ne loči mnogo od družega. Večkrat je sedel po več ur na enem in istem mestu brez posla, posebno po leti, ko solnce tako gorko pripeka na zemljo. Tu je sedel stari Martin s povešeno glavo, in žalostne misli so se mu pojavljale v glavi . . . Bog ve, kajne misli so bile to! In spomnil se je stari oče kakor dogodka iz svojega dolzega življenja in vedel je nanko, kedaj in pod kakimi okolnostmi se je isti primer . . . ali pa je plavala podoba davno čule pripovede pred njim, in mislil je stari oče, da se je to res zgodilo. Kdor doživi devetdeset let, ta ve, da

je v življenju toliko čudnega, toliko nejasnega, kot celo v pripovedkah ne . . . Zato ljubijo stari ljudje tako zelo, da otrokom pripovedujejo pravljice in Bog ve, kdo več verjame tem pravljicam — otroci ali oni sami . . .

„Le glej Vasiljko, da ne zaspiš“, je dejal stari oče, „kaj naj potem storim s tabo“?!

„Ne bom zaspal, očka, ne! Jaz premišlujem, očka . . .“ je odgovoril Vasiljko. Stari oče pa se je smejal ter zmajeval z glavo.

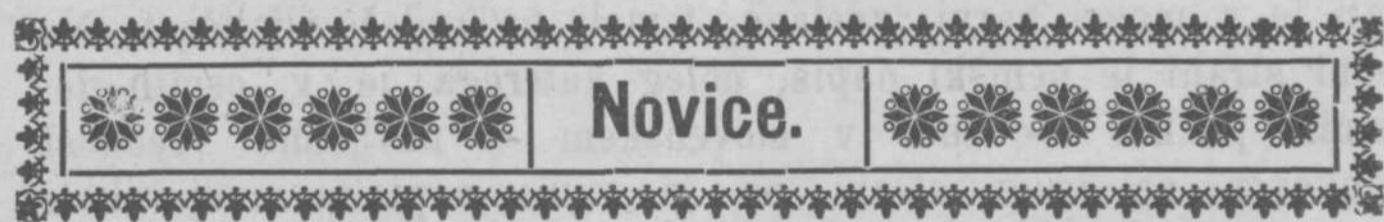
„No, ali nisem rekel, da si ti modrijan!? Ti misliš! Ha, kaj pa misliš? Tako majhen si, da te komaj vidim, pa misliš! . . . Poglej no, kakšni ljudje so danes! Kaj pa misliš Vasiljko?“

„Sam ne vem, očka, kaj da mislim. Čez plan gledam in vidim, da je vse belo, da mesec sveti in da se snežinke bleste v blede mesečni svetlobi kot dijamantni kristali . . . da stoji tam trs, mirno in nepremično kot bi spal in da je v kožuhu gorko kot na peči . . . In počutim se tako dobro, očka . . . Vidiš očka, to mislim . . .“

„Hm, Vasiljko, ti si mali bedak, mali bedak, Vasiljko! Čemu ti je treba misliti, ko tu sedi v gorkem kožuhu in nimaš nobenih skrbi . . . Kaj je treba takemu otroku misliti, kot si ti! Ko boš toliko star, kot tvoj stari oče — potem — no potem boš že lahko mislil . . .“

In stari oče se je v resnici zamislil. Mislil je na nekaj iz davno preteklih časov. Dolgo je že tega, vrlo dolgo, a spominja se tega še natanjko. Zdi se mu, da je ravnokar preminul zadnji vzdih in v nočni tišini sliši težki udarec kladiva na belo krsto. Njegovo staro srce pa začne hitreje in burneje biti in zdaj udarja močno in hitro v njegovih prsah, zdaj je zopet mirno. Stari oče je mislil glasno ter mrmral v sivo brado: „In če še tako premišlujem, o Bog, Ti veš, da jaz nisem vsega kriv . . . O usoda! Oh, oh!“ . . .

(Dalje sledi).



— Osebne vesti. Za avskultante so imenovani pravni praktikantje gg. Makso Božič v Ljubljani, Fr. Küssel v Novem mestu in Ivan Trtnik v Celju. — Višji evidenčni geometer gosp. Vinko Prešern je premeščen iz Krškega v Ljubljano. — Izvršitev triangulacijskih del na Kranjskem je ministrstvo poverilo višjemu geometru gosp. A. Skrbku na Dunaju, ki je v rečeni namen že prišel v Kostanjevico. — Stolnim proštom v Ljubljani je imenovan semeniški ravnatelj gosp. dr. Ivan Kulavica. — Ministrski svetnik v poljedelskem ministrstvu gosp. Ludovik Dimitz je dobil komturski križec Franc-Jožefovega reda z zvezdo. — Hišnim zdravnikom v deželni prisilni delavnici je imenovan gosp. dr. I. Oražen na mesto gosp. primarija dr. V. Gregoriča, ki se je bil tej službi odpovedal in kateremu je za njegovo delovanje izrekel deželni odbor zahvalo in priznanje. — Konceptni praktikant pri namestništvu na Dunaju gosp. Fran Vlček je imenovan

vozu velikansko črešnjevo drevo, polno najlepših zrelih črešenj. Ljudstvo je dobilo posamezne sadove iz tega drevesa ter jih vsadilo. Tako je prišla črešnja v Italijo. Divja črešnja je bila uže poprej poznan sad, ali plemenita višnja (*Prunus Cerasus Weichselbaum*) bila je sladkosnednim Italijanom dobra vojna pridobitev. Črešnja je potem postala navadna po srednji Evropi. Na divjo podlago, katere se je nahajalo in se še nahaja danes po južni Norveški cele gozde, cepili so finejše in okusnejše vrste. Od nekdanj je uže imela veljavo ona vrsta, ki zgodaj dozoreva in ki se odlikuje po obilnosti soka. Po preteku 120 let, odkar se je udomačila v Italiji, razširila se je po Angleškem, od ondi po Nemškem proti sredozemskemu morju in v Rusiji. V Švici in na Tirolskem sadijo jo največ, da delajo iz nje žganje in dobre poznani „maraskino“. Pri nas raste črešnja povsod, v gorskih, kakor nižjih krajih, ker ji ugaja podnebje, vendar uspeva mnogo bolje proti jugu nego proti mrzlemu severu. Naši kmetje, posebno krog Vipave in dalje po Goriškem, dobivajo za črešnje, kadar dobro obrode, lepe stotake, ker se jih pošilja na stotine kvintalov daleč v inozemstvo. Želeti bi le bilo, da se nasadi še mnogo več črešnjevih drevja dobre vrste pri naših kmetih, kjer jim že marsikak prostor samuje, kjer bi dobro uspevala črešnja in prinašala dobička, bodisi, da se jih porabi za dom, ali za prodajo.

Poučni in zabavni del.

Greh starega Martina.

(Ruski spisal J. N. Potapenko, prevel O. M.)

(Konec.)

„O čem govorite očka“? je vprašal Vasiljko.

Stari Martin je vstrepetal. Starček ni mislil, da je govoril glasno. Zdelo se mu je, da so se mu pretekli spomini le nekako nejasno v glavi porajali, kakor daljna luč, zavita v gosto meglo . . .

„Ti čuješ moje misli! Poglej no! O čem govorim? praviš. Tega pač tebi ni treba vedeti . . .“

„Oh, očka, povejte . . .!“ je prosil deček.

„Da, časi so minuli in se ne povratijo več“ je odgovoril stari oče, nato molčal in potem zopet pristavil: „Ravno taka noč je bila in mesec je ravno svetil izza oblakov. In nato ga je zakril črn oblak in potemnilo se je na zemlji, a ko je zopet drvil naprej in zopet je bilo vse v svetlobi in bilo je, kot bi peli angeljci v nebesih! . . . Da, da! . . . V nebesih so peli angeljci, a na zemlji se je zgodilo nekaj strašnega . . .“

„Kaj se je zgodilo, očka“?

„Strašne reči, Vasiljko, strašne reči, ti rečem!“ je dejal stari oče in nekak nemir se ga je polotil.

V tem trenutku se ni mogel stari oče več vzdržati, da ne bi pripovedal, ako tudi ni bil naprošen. Vasiljko je to vedel in je previdno molčal.

In stari Martin je govoril dalje: „Da, da, sosed Kalinik je zmerom dejal: preje je bilo bolje, veliko bolje! Če tudi“, je dejal, „so bile naše duše prodane, a bilo je vsaj kaj jesti! . . . To je dejal, ker je bil neumen . . . A po mojih mislih je bolje, umreti gladu,

ako sem le sam gospodar svoje duše in vesti . . . Da, da, vest mra vsak sam imeti . . . Tako je, tako! . . . No, pa poslušaj, Vasiljko . . .“

Stari Martin je pogledal na mesec, kateri je ravno v tem trenutku pogledal izza oblakov, in nato je jel v onem skrinostnem, zategnjenem tonu pripovedovati, kakor imajo sploh navado stari ljudje, ako pripovedujejo skrivnostne povesti iz preteklosti.

„Da, da . . . Ravno taka noč je bila, mesec je sijal in zvezde so se bliščale . . . Da, natanko vem, bilo je ravno na Sveto noč . . . Spominjam se natanko, kot bi bilo sedaj . . . s Parasko sem stal tam pri meji, kjer leži oni veliki, rujavi kamen . . . In takrat je ležal ravno tako, ta kamen. Veš, Vasiljko, tak kamen ima prav lepo življenje. Mirno leži sto in tudi tisoč let tam, se ne gane in ne spremeni. Kakor je bil — tak je. Le malo bolj v zemljo se je pogreznil . . . Pač lepa je, biti kamen!“

„Toda kamen vendar nič ne čuti, očka!“

„Ha, ne čuti! To je ravno dobro, da ne čuti; ker ne čuti, ga tudi ne boli . . . Pa poslušaj, Vasiljko! Jaz in Paraska sva stala tam na bregu pri rujavem kamnu . . . Paraska je bila lepa dekle . . . Njeni dolgi lasje so bili krasni . . . Kakor jo je tudi umrla Marfa Abrahamovna vlekla za lase (in Marfa Abrahamovna je bila stroga gospodinja) kakor jo je tudi vlekla, njene lasje so bile vendar zmerom lepe. Včasih jih je tudi ovila krog vratu in jih povezala v kite. Bila je velika, rudečelična, ustnice je imela kot češnje in svitle, kakor najsvitlejše zvezde tam nad zvonikom! Da, take so bile Paraskine oči . . . Pa tvoj očka tudi ni bil takrat tak, kot je sedaj! Lep, postaven mladenič je bil takrat tvoj očka in dekleta so dejale, da je lep, mlad mož, in mislim, da niso lagale, kajti marsikateri so se porudečila lica, ako so se srečale najine oči. Ljubil sem Parasko iz vsega srca in ona je ljubila mene . . .“

„Kaj je to, očka“?

„Koga iz srca ljubiti“? Vidiš, to se pravi: za človeka, katerega se ljubi, dati življenje. In brez tega človeka se mu zdi, da mesec ne sveti, zvezde ne migljajo in solnce ne greje . . . Vidiš, to se pravi, človeka iz vsega srca ljubiti . . . Midva sva bila oba mlada. Jaz sem imel dvajset let, a ona še ne dvajset. In takrat se nisva ljubila morebiti še le jeden dan, tudi ne jeden mesec, a seveda tajno . . . Kajti, ako bi to zvedela Marfa Abrahamovna, gotovo bi bila odrezala Paraski kite in mene bi porinila v vojake. Da, da, huda gospodinja je bila Marfa Abrahamovna, Bog ji daj večni mir — mi je nimamo soditi . . . Sodnik sam bo sodil njo kakor nas . . . In jaz sem dejal takrat Paraski: „Poslušaj Paraska! Postni dnevi so sedaj pri koncu, skrbeti morava za najino prihodnost . . . Ali Paraska me je objela, rekoč: „Ne misli na to, moj ljubi Martin! Včeraj je Jevdoha od gospe sama čula, da je moja usoda že odločena . . .“

In kako jo je odločila? „Odločila jo je, ihtela je Paraska, ter se tresla po celem životu“, da, ko bo postni čas pri kraju, Paraska vzame kočijaža Trofina za moža. On je zdrav in krepak mladenič, ona tudi; to bo krepka rodovina! Če ne, je dejala, zna Trofin še kake neumnosti napraviti z drugimi mladenkami in Paraska se zna v koga družega zaljubiti — da, da, na to se težko pazi! In bridko je jokala Paraska. Ko sem jaz to čul, sem škripal z zobmi ter se pestil. Tako jezen sem bil, ko je to dejala — in vender tako žalosten. Moje dekle mi hoče vzeti ona?! Kako je to mogoče? In komu jo še hoče dati? Trofinu! Kaj je Trofin? Pijanec in pretepač! Ubil jo bo še, mučil jo bo in ji ne bo dal miru . . . Strašno sem bil jezen. In nato sem sklenil s Parasko, da greva jutri takoj, ko pride Marfa Abramovna iz cerkve, k nji, ter jo na kolenih toliko časa prosiva, da se ji srce omehča. Mislila sva, da na tak praznik, ko pojo angeljci v nebesih, se mora tudi najgrozoviteje srce omehčati. Da, tako sva mislila . . .“

Stari oče je molčal, ter se zatopil v spomine. Vasiljko je nestrpno vlekel za rokav. „Naprej, očka, naprej!“ je prosil.

In stari oče je nadaljeval: „Tako sva tudi naredila. Božični dan je napočil. Paraska in jaz sva čakala, da se pripelje Marfa Abramovna in cerkve. Čakala sva precej časa. Prišel je pop s križem in z njim cerkovnik, in obadva sta pela: „Devica danes narodi“ in sta voščila, potem pa šla dalje v kmečke hiše, nabirati milodarov. Nato pa sva stopila v sobo. Ondi je bila dolga miza in na njej so ležale vse mogoče jedi: prasičja pečenka, klobase, potvica in druge take jedila — od kodi sva vzela pogum, da sva stopila pred njo, še danes ne vem. Rečem ti, Vasiljko, ona je bila divja zver in ne človek, kajti ni imela nobene usmiljenosti, ako bi tudi človeka za celo njegovo življenje spravila v nesrečo. In to je z marsikom tudi storila! Midva sva padla pred njo na kolena, ležala sva takorekoč pred njo v prahu! „Kaj je to? Kako sta se osmelila? Kdo je vaju pustil notri?“ je zakričala ona. Midva pa sva molčala, jezik nama je otrpnel, nisva mogla spregovoriti . . . Čez dolgo časa sva spregovorila, rekoč: Mamica, ljuba naša gospa, ne pogrezite nakrat, dve krščanski duši v nesrečo, ne dajte Parasko Trofinu — on jo stori nesrečno, on jo bo končal . . . Midva pa se, milostljiva gospa, ljubiva že dolgo časa in čakala sva le Božiča, da pa deva pred Vas na kolena, ter Vas prosiva za dovoljenje . . .“

„Oh, moj Bog!“ je dejal stari oče po kratkem premolku. „Tako je bilo, da zares je bilo tako . . . Dandanes ne verujejo kaj takega, a bilo je tako . . . Vasiljko!“

Vasiljko je pomolil glavico iz gorke suknje, ter motril očeta z nemirnim pogledom, kot bi hotel reči: „Ali je to vse? In potem?“ In njegove modre, svitle

oči so izrazale strah, da preostane stari oče pri tej točki pripovedi in ne pripoveduje dalje.

„In kaj se je zgodilo potem?“ je končno vprašal.

„Potem se je zgodilo nekaj strašnega“, je odgovoril oče. „Naša gospodinja je postala tako huda, kot jo še nikoli v življenju nisva videla. V obraz je pobledela od jeze, tresla se je po celem životu in kos pečenke, katero je ravno jedla, ji je obtičala v goltancu, na njenih ustnih pa so se prikazale pene . . . Z nogo je bila ob tla, in njene ustnice so se najsale, kot pri mladem žrebetu . . .“

„Ha, ha“, je dejala, „torej to sta sklenila! Vedita: še nobeden mojih psov ni imel lastne volje, in tudi vidva je ne bosta imela! Slišala sta, kaj nameravam z vama, in predrznila sta se, meni nasprotovati . . . Vidva se ljubita že dolgo“, je vpila, kaj ne da? Kdo vama je pripustil, ljubiti se? Ha, jaz vama pokažem! Proč z njima, v konjski hlev ju peljite in ju pretepite, da se jima bodo celo njihovo življenje na hrbtu poznale maroge!“

„Na tak velik praznik?“ je prestrašeno vprašal Vasiljko in glas se mu je tresel.

„Kaj praznik! Tega se še manjka . . . Le poslušaj, kako hudobni so ljudje! Krvoželjne zveri se ni tako bati, kajti imamo nož in palico, da se je ubranimo, kot hudobnega človeka . . .“ „V hlev ju peljite“, je zavpila s strašnim glasom, in kakor sta se ljubila, tako naj se tudi sama kaznujeta!“ Jaz bi moral toraj Parasko s palico pretepti, in ona mene. Mladenič dekleta, njegovo ljubico, in dekle — mladeniča . . . Se je li kedaj že kaj tacega slišalo? Ha, to je strašno! In peljali so naju v hlev . . .“

„In od prokletega časa nisem videl več Paraske in tudi Trofin je zginil. Slišal sem, da ju je naša mučiteljica poslala v Moskvo, kjer je bil njen sin v ondotnem polku častnik. Tam je ostal Trofin cel čas svojega življenja kočijaž, in Paraska je trpela strašno pred njim, kajti pil je v Moskvi še bolj, kot tukaj. Z mano pa se je zgodilo nekaj družega . . .“

„Kaj se je zgodilo s tabo, očka?“ je vprašal Vasiljko.

„Naredili so me za svinjskega pastirja. Moral sem pasti svinje in dali so mi za ženo nekega dekleta, imenom Arina. In nato se je začelo!“

„Ali bolje je, da ti ne pripovedujem . . . Za Boga, bolje je, da tega ne veš!“ je končal stari oče.

„Ne očka, ne! Pripovedujte!“ je silil deček s tresočim glasom.

„Torej naj pripovedujem? Ali ti ne veš, kako mi to težko de!“ Veš Vasiljko, vsak človek ima na vesti težke grehe, ki leže na njem, kakor težak kamen, ki se ne da z nobeno molitvijo in zdihovanjem od srca odvaliti . . . Ker tako prosiš, poslušaj, ali ne obsodi tvojega starega očeta! Arina je bila tiha, mirna žena. Vsak je začel z njo prepir, ali ona je pretrpela vse . . . samo prekrizala se je in zdihovala.

Bila je zelo bogaboječa! Njen obraz ni bil ravno grd, ali, da bi rekel lep tudi ne . . . Bila je bleda, suba in bolj majhna! Ker sem pa jaz takrat ljubil Parasko, in me je Marfa Abrahamovna tako raztogotila, sem bil jezen na vse, in Arino sem sovražil iz dna svoje duše. Ona je bila proti meni tako dobra, a jaz proti nji kot divja zver. Dejala je večkrat proti meni: „Zakaj si jezen name, Martin? Ali sem jaz kriva tega? Bog je tako učinil, in tako mora biti“!

Ali vrag mi je vzel um in neka nečista moč se je polastila mene; na njene krotke besede sem od govoril z udarcem po njenem životu. „Molči“, sem zavpil, „ti si me napravila nesrečnega; s tabo živeti mi je ravno tako, kakor pretrpeti peklenske muke“! In začel sem hoditi pogosto v gostilne ter sem pil šnops. Ko pa sem prišel domov, ter sem zagledal Arino, me je tako razdražilo, da sem jo začel pretepati; a ona ni vpila, le vzdihovala je, ter se prekrižala . . . Moj Bog, moj Bog! Tako sem grešil! A, zakaj se tako treseš, Vasiljko? Gotovo ti je mraz, kaj ne da? Pojdi za peč, Vasiljko.

„Ne, očka, ne tresem se od mraza. Meni je tako hudo pri srcu, očka!“ je odgovoril deček z nemirnim glasom. Stari oče je vzdihnil. „Da, to je bilo strašno“, je dejal, „strašno! Če me vsesodnik na sodni dan vpraša . . . ne vem, kaj bom odgovoril. Arina mi je porodila deklico in enega sinčka, tvojega očeta! Arina je bila tvoja stari mati, Vasiljko. Pa to ni nič ohladilo moje jeze! Sovražil sem jo kot prej, in pretepal sem jo nečloveško, zverinsko . . . Vlekel sem jo za lase in jo teptal z nogami . . . Ne tresi se tako, Vasiljko! Kaj delaš? Kaj skačeš okrog! Le poslušaj! Neko nedeljo zvečer sem šel v gostilno in dobil sem ondi Anikita, grofovskega kuharja, ki je ravno prišel iz Moskve od mladega gospoda. Seveda sva takoj vkupaj pila. „Poslušaj“, sem ga čez nekoliko časa vprašal, „ali si kaj videl Parasko ondi?“ „Kako da je ne bi videl?“ je dejal. „Seveda sem jo videl! Vprašala me je, kako se ti godi.“ „In kakšno je njeno življenje?“ „Njeno življenje ni vredno nič več! Vsak čas pride njena poslednja ura. Trofin, ta zverina, jo bije, da je na pol mrtva in lazi okrog le še kakor senca . . . Še enkrat ali dvakrat jo bode Trofin natolkel in po nji je . . .“ Ko sem to čul, pogrelo me je po vsem životu. Postal sem besen, kakor razdražen tiger . . . „Tako je tedaj! tako!“ sem zavpil. Več nisem mogel . . . Hitro sem zлил še dva kozarca one pekoče tekočine v sé, nato pa sem letel domov in začel mojo Arino pretepati . . . Bil sem v resnici divja zver takrat, in ne človek . . . Ona pa je samo vzdihovala in njene oči so bile obrnjene proti nebu. Jaz pa sem bil vedno huje, vedno jezneje. Nisem mogel nehati, satan me ni pustil. In čul sem, da je njeno ječanje prenehalo, videl sem, da je ležala na tleh popolnoma iztegnjena. Nakrat mi je bilo, kakor bi me objel leden hlad, zavedel sem se, kaj sem

storil, pamtil to in začel se jokati. Drugi dan je Arina sklenila . . . In jaz sem jo umoril“!

Zadnje besede je stari oče govoril popolnoma tiho in trudno je pobesil sivo glavo.

Nakrat se je vzdramil.

„He, Vasiljko, kam bežiš? stoj Vasiljko“, je zaklical s tresočim glasom, ter se počasi vzdignil iz klopi.

Toda Vasiljko je skočil kakor plaha zver po koncu, ter bežal v sneg, tresoč se po celem životu.

„Pojdi sem, neumni dečko! Odeni se v kožuh, drugače se še prehladiš“, je dejal stari oče.

„Ne grem, očka, nočem iti“! je odgovoril deček s tresočim glasom.

„Zakaj nočeš iti? Saj si vendar še preje tako mirno tu sedel nakrat . . . Oh ti neumnež“!

„Ne grem očka! Bojim se te očka!“ je s strahom zaklical deček. „Ti si umoril človeka“!

Stari oče je stal tu, noge so se mu tresle in v tem padel je nazaj na klop. Krčevito se je prijel za prsi. Zdelo se mu je, kakor bi mu kdo oster nož porinil v srce. Toda samo trenutek je to čutil, potem ni čutil več . . . Ko je Vasiljko vzbudil očeta in mater ter sta ona dva šla vun pogledat, nista mogla starega očeta več vzbuditi. Zaspal je za večno . . . Mesec je pa še vedno svetil, le časih ga je zakril mimo drveči oblak in trs je stal tiho in nepremično na bregu, kot v oni že davno pretekli noči, ko je mladi Martin stal s Parasko pri onem rujavem kamnu in gledal v njene lepe oči. In angeljci so peli v nebesih.

Vasiljko pa se je skrnil za peč, jokal in se tresel; nič ni hotel vedeti, nič slišati. In celo življenje ni pozabil povesti starega očeta.



— Osebne vesti. Nadvojvoda Josip Ferdinand, ki se je nekaj časa mudil na Pokluki na Gorenjskem, je zopet zapustil deželo in se vrnil na Dunaj.

— Promocija. Gospod Dragotin Lončar, suplent na II. državni gimnaziji v Ljubljani, je bil 22. t. m. na češki univerzi v Pragi promoviran za doktorja modroslovja. — Bivši pevovodja „Glasbene Matice“ in sedanji kapelnik v župni cerkvi sv. Lavrencija na Dunaju, gosp. Josip Čerin, je bil na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem filozofije. Disertacija, ki jo je spisal gospod Čerin, se nanaša na slovenske protestantske napeve. Kadar izide v tisku, bo še prilika, o njej kaj izpregovoriti.

— Poročil se je oficijal trgovske in obrtne zbornice gosp. Josip Hauptmann z gđ. Pavelco Šijančevo iz Cerkevnjaka. Čestitamo!

— Trgovska in obrtna zbornica za Krapjsko. Trgovinsko ministrstvo je odobrilo izvolitev gosp. Jos. Lenarčiča predsednikom in gosp. Fr. Kollmanna podpredsednikom trgovske in obrtne zbornice za Krapjsko.

— Konferenca srednješolskih ravnateljev. Te dni se je na ljubljanskem učiteljišču pod predsedstvom gospoda